Recension av Derrick Jensens bok "Endgame. Vol.2: Resistance" (2006)

Den amerikanska författaren Derrick Jensen är den kanske mest kända och populära anarkoprimitivisten idag, och är den av dem som skrivit flest böcker (ett tiotal). Han är en av grundarna till Deep Green Resistance, en radikal miljöorganisation för avvecklingen av civilisationen. Jensen är en av den moderna anarkoprimitivismens filosofer, jämte bl.a. John Zerzan, och en som jag tagit intryck av tidigare, innan jag läste denna bok, som är den första av hans böcker jag läst.

Jensens bok är den farligaste jag läst, en av de mest aktivistiska och gerilla- och partisanaktiga böcker jag läst. Detta behöver inte tolkas så att jag menar det i negativ mening. Den är också en av de böcker som utmanat mitt tänkande mest. Jag har verkligen brottats med den. Den var också lång, 929 sidor, av vilka jag bara läste andra delen, på ca 410 sidor. Första delen har jag inte fått tag i, men ska läsa den när jag får tag i den.

I korta drag går boken ut på att vi måste avveckla civilisationen om vi ska rädda naturen från att gå under genom t.ex. klimatförändringarna. Civilisationen hotar både naturens och mänsklighetens överlevnad. Ska vi verkligen lyckas med en sådan avveckling, enligt Jensen, går det inte att vara pacifist, utan vi måste vara sluga och använda alla till buds stående medel, både våldsamma sådana och ickevåldsliga sådana. Vi måste sabotera Systemet, sabotera infrastrukturen som upprätthåller dödsmaskineriet, spränga fördämningar som utrotar laxarna, hacka oss in på naturmördarnas datorsystem för att sabotera dem, ja inte bara försvara oss, utan attackera Systemet, gång på gång, förblöda det helt enkelt.

Derrick Jensen sticker inte under stol med vem hans främsta inspiratörer är: Nordamerikas urfolk i deras försvarskamp mot de vita inkräktarna. Och lika lite som de var pacifister, lika lite är han det. Han känner sig befryndad med deras kamp, och lär av den.

Jag har kallat mig radikalpacifist tidigare, men det innebär inte att jag skulle ta avstånd från allt våld överhuvudtaget. Detta är helt enkelt inte möjligt, och det är självbedrägeri att tro det. Ingen pacifist jag känner vill att mördare och våldtäktsmän ska gå fria, utan de tror att de måste få sina fängelsestraff, om inte för annat, så för att förhindra och avskräcka från nya brott. Då är genast pacifismen modifierad. Min radikalpacifism erkänner detta, och dess radikalitet är inte att ta avstånd från allt tänkbart våld, utan göra saker som minimerar våldet i vår värld (i dess totalitet, nu och för all framtid), vare sig mot djuren, naturen eller de fattiga, avstå från allt **onödigt** våld, och då måste mycket förkastas, för vi lever i ett samhälle som systematiskt våldför sig på livet, och detta **utan att det behövs överhuvudtaget**. Detta ser ofta pacifister inte. Ordet "pacifism" är ofantligt missbrukat, och exploaterat av maktens män för att döda allt motstånd mot makten (Jensen påpekar detta själv). Man får döda en mygga, men inte Hitler eller Stalin. Vilket hyckleri! Då anser jag att det är mer pacifistisk att döda Hitler och Stalin, men att spara myggan, som är oskyldig som en ängel. Man måste verkligen inte döda myggan. Skaffa dig ett myggnät istället! Men dagens pacifister är besatta av tanken att man inte får använda våld uppåt i hierarkin, men däremot är de ofta förvånansvärt blinda

för allt det våld som de utövar neråt i hierarkin, mot tredje världens fattiga, mot djuren och naturen, ett våld som de ofta inte märker, eftersom det är indirekt. Detta tål inte Derrick Jensen, som avskyr att ge sig på de svaga, men inte väjer för att utmana de starka till duell, de som förtrycker de svaga och dessutom har vapen att försvara sig med. Ridderlighet, alltså!

Men hur långt är Jensen villig att gå i användandet av våldet? Det blir inte tydligt i boken. Vill han ha en blodig revolution, en "ekologisk franska revolution" *? Jag vet att han är anarkist, men blodiga revolutioner tenderar att skapa nya förtryckarstrukturer, när alla som motsätter sig dem fängslas eller avrättas. Hur skulle det annars gå till? Att avsätta och mörda förtryckarna och hindra dem från fortsatt välde kräver militär organisation och polisstyrka, dvs. hjärtat i civilisationen. Här har den pacifistiska traditionen en visdom som bygger på erfarenheter av många revolutioner. Kanske ickevåld och modifierad anarkopacifism (åt det radikalpacifistiska hållet) är mer underminerande för civilisationen än militärkuppar och blodiga revolutioner, som mer har chansen att skapa motattacker, militarism, polisstater och världskrig än att avveckla civilisationen? Krig som kan urarta i kärnvapenkrig?

Vad skulle t.ex. hända om Putin fick ett miljöetiskt uppvaknande, och skulle börja kriga mot Trump eftersom han läst Jensen, och insett att Amerika leder världen mot fördärvet, och han sedan störtade världen in i ett tredje världskrig, där Trump anfaller Ryssland med kärnvapen? Att ohejdat förespråka våld kan få oanade konsekvenser.

Är Jensen verkligen villig att göra "whatever it takes to stop it (naturförstörelsen)" (se sid 829)? Skulle han tortera folk för att få igenom detta? Här stöter vi på etiska problem. Jag personligen skulle aldrig tortera. Jag tror det är kontraproduktivt och bland det värsta en människa kan göra. Inget kan rättfärdiga tortyr. Det finns långt bättre sätt att kriga för naturen.

Jensen har ingen tydlig plan för hur vi ska avveckla civilisationen så att det blir så lite lidande för människor och djur som möjligt, hur vi avvecklar det inifrån, så att vi undviker våldsam kollaps och kaos.

Jag har också en känsla av att Jensen kräver för mycket av miljöaktivister. Det är uppenbart att han aldrig varit i fängelse eller tvångsvårdad på psykiatrisk avdelning eller på rättspsykiatrisk avdelning. Skall vi uppsöka martyrskapet? Ska vi försöka upprepa Jesu mytiska offergärning? Det blir som ett slags självmord att stå emot Systemet på det våldsamma sätt som Jensen ivrar så för, vilket vissa Nordamerikanska urfolk erkände i deras kamp mot de vita (Jensen berättar om detta i boken). Om t.ex. en f.d. mentalpatient som jag skulle ge mig in i ekosabotage, skulle inte vägen vara lång till långvariga vistelser i rättspsykiatriska fängelser, civilisationens små helveten. Jag har blivit så förstörd av psykiatrin att jag inte skulle våga utmana ödet ytterligare. Att kräva sådant av mig skulle jag anse som oförsvarlig grymhet. Måttet är rågat. Offer för Systemets tortyr måste få en fribiljett här, man ger sig inte in i lejonets gap igen efter något sådant. Civilisationens plågande av de avvikande är så stor när det gäller mentalpatienter, att jag menar att de inte ska uppmuntras till ekosabotage. Däremot, de som är villiga att riskera fängelsestraff, de som inte har ett psykiatriskt förflutet, med dem är det en annan sak. Kriminalvården är, enligt min erfarenhet (jag har kortvarig erfarenhet av den), barmhärtigare än psykvården, eftersom den inte förgriper sig på ens känsloliv och psyke med gifter.

Jensen verkar inte så mycket inse värdet av att mera förändra systemet inifrån, genom icke-våldslig infiltration och folkbildning, vilket jag anser vara ett av de starkaste vapen vi har till hands mot civilisationen. Jag anser det vara bättre att jobba heltid med ickevåldsliga metoder - verkligen **ge allt** i detta, satsa allt på det - än att jobba begränsat med våldsamma metoder (ingen vågar ändå jobba heltid med våldsamt ekosabotage). Visserligen förespråkar Jensen båda delarna, men ska vi satsa på något, menar jag det är effektivare att gå den ickevåldsliga vägen, eftersom vi då undviker att riskera att slösa en massa år i fångenskap, där vi inte kan göra särskilt mycket. Vi måste inte med våld spränga fördämningar, vi kan också genom infiltrering och lobbying få folk att göra det frivilligt, eller med lagens hjälp. Ja vi kan faktiskt lagstadga vår väg tillbaka till naturen, om vi verkligen är listiga, såsom t.ex. Pella Thiel och andra kämpar för naturens rättigheter redan gör. Detta har stor effekt. Vi har nämligen moralen på vår sida, och lagen måste till sist erkänna det, att den inte kan uppmuntra längre att vi sågar av grenen vi sitter på, utan måste ha rätt att få leva som de vilda urfolken, ha rätt att restaurera naturen.

Jensen är i boken en särskilt stark förespråkare för laxarnas rättigheter, och att vi bör spränga de ofattbart många fördämningar för vattenkraft som man byggt i älvar och floder runt om i världen (bara i USA finns det två miljoner fördämningar). Jensen vill ta lagen i egna händer och spränga dem utan lagens sanktion, innan det är för sent och laxen i älvar och floder inte kan återhämta sig längre. Laxarna är ju beroende av att kunna simma uppströms för att leka (föröka sig). Dock, den som ständigt spränger fördämningar måste räkna med att hen riskerar långa fängelsestraff, särskilt om översvämningarna som dessa sprängningar försorsakar nedströms förstör en massa bebyggelse och om människor skadas i dem. Då mister vi våra bästa krigare för långa tider. Jag är helt med på att vi måste förstöra fördämningarna, men jag skulle uppmana Jensen att försöka alla utvägar innan vi riskerar att offra våra bästa krigare till långa fängelsestraff. Han talar aldrig om fisktrappor, sätt att hjälpa fiskarna att simma förbi fördämningar. Kanske detta är en gyllene medelväg fram tills vi får lagen på vår sida? Denna tystnad är underlig, eftersom Jensen verkar vara väldigt påläst när det gäller laxarna, deras överlevnad och hoten mot den. Jag skulle vilja veta vad Jensen anser om fisktrappor, om de alls är värda något? Detta skulle kunna spara många fängelsestraff.

Är Jensens stora tillit till våldet ett amerikanskt fenomen? Skulle en Derrick Jensen vara möjlig i Gandhis Indien? Har Jensen sett på för många amerikanska våldsfilmer? För stor beundran för våldsamma hjältar? Vi kan faktiskt bättre än filmernas våldshjältar. Vi måste minimera våldet, för att undvika krig, hämnd och våldsspiraler. Det är detta som jag tror varit pacifismens poäng genom tiderna, inte att totalt ta avstånd från allt våld, alltid och överallt. Ja, varför tar inte Jensen upp den vanliga pacifistiska invändningen mot våld, att våld föder våld, leder till våldsspiraler? Han tar upp många invändningar, men inte denna kanske viktigaste invändning.

Jensen går för långt när han närmast uppmuntrar kvinnor som blir utsatta för våldtäkt att mörda förövarna. Är dödsstraff verkligen ett proportionerligt straff för våldtäkt? Två till sex års fängelse tycker jag känns rimligt. Här börjar det lukta bränt runt Jensen, ett naivt våldsförhärligande. Vem blir nästa att hämnas mordet på våldtäktsmannen? Och så har du

karusellen igång. Jag menar dock inte att kvinnor inte har rätt att försvara sig mot våldtäktsmän.

Jensen tar upp invändningen om hur vi ska avveckla kärnkraften om vi ska avveckla civilisationen, och erkänner att han inte har svaret på detta, men att det bästa man kan göra är att genast börja avveckla alla kärnkraftverk på denna jord, för att minimera kärnkraftskatastroferna i framtiden. Håller helt med.

Jensen punkterar också myten om "Pleistocene overkill", att vi skulle ha utrotat en mängd arter genom överdriven jakt under stenåldern, innan civilisationen uppstod. En myt som folk som vill svärta urfolken använder för att peka på att de var lika destruktiva som oss civiliserade. En myt som jag trodde på innan jag läste Jensens bok. Jensen tror inte på den. Det är helt omöjligt, menar han, finns inga arkeologiska bevis för det, det hade blivit för mycket kött per person, enligt vetenskapsmän han citerar. Vill du veta mer om debatten om detta, googla bara på "Pleistocene overkill".

Jensen har inte ett ord om askes och frivillig fattigdom som en lösning på miljöproblemen. Om något kommer att rädda världen, är det detta. Visserligen, politik behövs, ekosabotage behövs, men vem pratar om att askes är ekosabotage, och dessutom kanske den mest effektiva, eftersom alla kan ta efter utan att behöva vara rädda för fängelsestraff? Ja, en värld full av sekulära eller religiösa sadhu-liknande asketer skulle betyda dödsdomen för civilisationen, civilisationens totala kollaps, eftersom den bygger på systematisk lyxande och bekvämlighetsmani. Jag har för mig att jag läste att Jensen har både bil och personlig dator, vilket gjorde mig ledsen, det är ju här kampen står, kring att vi måste avstå från högteknologin, och få myndigheterna att förbjuda tillverkningen av ny högteknologi och helt förbjuda användningen av teknologi som ger utsläpp eller skadar naturen genom dess användning. Lika viktigt eller viktigare än att spränga fördämningar, faktiskt. Vårt exempel här är avgörande. Men, hur påverkar man samhället effektivt utan att använda högteknologi? Jag har förståelse för dem som gör det, det är fruktansvärt svårt att gå före med gott exempel, eftersom man då liksom försvinner från barrikaderna och lätt isolerar sig. Jag själv försöker hitta någon slags mellanväg här, att använda bibliotekens och ABF-husets gemensamma datorer medan jag i övrigt har mycket lösa band till Systemet.

Men Jensen får en att tänka grundligt över dessa frågor, eftersom han går till botten med dem, han tar naturförstörelsen så på fullt allvar, och är så passionerad och helhjärtad. Detta skall han ha tack för. Jensen är också modig som vågar skriva en så här radikal och farlig bok, men jag har på känn att han själv inte skulle riskera fängelse för ekosabotage, vilket han också erkänner i boken.

* Man får för sig att han skulle kunna godkänna något sådant när han säger att vi måste göra "whatever it takes to stop it (naturförstörelsen)". Vad är effektivare i att stoppa naturförstörelsen än en statskupp? Jensen kritiserar aldrig ekofascismen i boken, och blodiga ekorevolutioner skulle mycket lätt kunna leda till ekofascistregimer. Dock, även ekofascism

är bättre än vår tids ohyggliga kapitalistiska teknofascism, där fascismen nått aldrig tidigare uppnådda proportioner.